

regionale cultuurvisie IJmond 1.0

Voor Sandra Mottier, Gemeente Heemskerk
Natalia Blok, Gemeente Beverwijk
Erika de Jong, Gemeente Velsen
Van Jasper Klapwijk
Onderwerp Cultuurvisie IJmond 1.0
Datum 18 juni 2019

Mede mogelijk gemaakt met een subsidie van de

inhoudsopgave

Inleiding	3
Samenvatting	5
IJmond: eenheid in beweging	6
Meer dan de delen	9
Cultuur dichterbij	12
Cultuur toekomstbestendig maken	15
Naar een nieuwe cultuurvisie	19
Bronnen	20

inleiding

Deze cultuurvisie IJmond 1.0 is met ondersteuning van de Provincie Noord-Holland geschreven in opdracht van de gezamenlijke gemeenteraden van de gemeente Beverwijk, Heemskerk en Velsen. Na een beschrijving van de doelstelling geeft deze inleiding een overzicht van het proces waarmee de cultuurvisie de afgelopen twee jaar tot stand is gekomen. Deze inleiding sluit af met een leeswijzer.

Deze cultuurvisie voor de IJmond is bedoeld om een duidelijke samenvatting van kansen voor regionale samenwerking tussen bewoners, partners in het culturele veld en gemeenten te geven. Die samenvatting is gebaseerd op een analyse van sterkten, ontwikkelpunten, kansen en uitdagingen in het aanbod van kunst, cultuur en erfgoed in de regio IJmond. Daarbij is gelet op trends in de behoeften en voorkeuren van gebruikers, het landelijke en provinciale cultuurbeleid en de cultuurprogramma's in de Metropoolregio Amsterdam.

proces

De gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen startten de formulering van deze cultuurvisie met een bijeenkomst voor betrokkenen op 6 november 2017. Na een performance van PRA Danstheater openden we met een presentatie over het groeiende belang van ouderen voor kunst en cultuur in de IJmond. Tijdens een talkshow vertelden makers, deelnemers en genietters van kunst en cultuur in de IJmond waarop ze trots zijn in de IJmond en waar ze meerwaarde van samenwerking zien.

Omdat tijdens de kickoff veel onbesproken bleef, voerden we in aanvulling op de bijeenkomst met veertien partners in het culturele veld gesprekken. Elke partner kreeg vragen over ambitie, samenwerking en de cultuurvisie voorgelegd. De telefonische interviews duurden maximaal een half uur. De interviews brachten grote verschillen tussen de partners in het culturele veld aan het licht, maar duidelijk werd wel dat deze cultuurvisie moest gaan over nauwere samenwerking en over de culturele identiteit van de IJmond.

De resultaten van deze verkenning legden we op 21 november 2017 voor aan de IJmondcommissie in de vorm van een presentatie van trends en een aantal stellingen. De Raadsleden vroegen in de discussie om een publieksonderzoek onder de bewoners van de IJmond, een vergelijking tussen de bestaande cultuurvisies van de drie gemeentes, en een beschrijving van de bestuurlijke verantwoordelijkheden binnen de IJmond en de Metropoolregio Amsterdam.

De vergelijking tussen de cultuurvisies lag in juni 2018 op tafel. De analyse bracht verschillen in uitgangspunten, visies op cultuur, rol van de gemeente en de prioritering van het beleid tussen de drie gemeenten aan het licht. De grootste overeenkomsten liggen op het gebied van amateurkunst en erfgoed. Daarnaast liggen er aanknopingspunten voor regionale samenwerking bij de kunstcentra, de bibliotheken, beeldende kunst en kunstcommissies, en de podiumkunsten.

Na de zomervakantie voerden we onder bewoners van de IJmond een publieksonderzoek uit, waarvan de uitslag in november 2018 volgde. De helft van de bewoners in de IJmond bleek interesse in kunst en cultuur te hebben. Deze bewoners kennen en bezoeken een beperkt aantal voorzieningen en evenementen. De andere helft van de bewoners in de IJmond neemt niet actief deel aan culturele activiteiten; vaak omdat ze geen interesse hebben en soms omdat ze onbekend zijn met het aanbod.

Intussen droegen de drie gemeentes bij aan de gezamenlijke positionering van de IJmond binnen de Metropoolregio Amsterdam. Eind 2018 formuleerde de Metropoolregio Amsterdam het programma Kunst, Cultuur & Erfgoed na een oproep van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) aan de stedelijke regio's in het land om profielen op te stellen voor de verdere ontwikkeling van en aansluiting op het Rijksbeleid voor kunst, cultuur en erfgoed.

In het profiel van de IJmond werd al aangekondigd dat de gemeenten in 2019 een eerste gemeenschappelijke cultuurvisie zouden opstellen. Die cultuurvisie ligt nu voor. De visie schetst, zoals voorgenomen, de kansen voor regionale samenwerking tussen inwoners, organisaties en gemeenten. Uitgangspunt daarbij is dat alle drie gemeenten een goed cultureel klimaat en voorzieningenniveau willen stimuleren.

"Profileer je met de IJmond-projecten als culturele regio. Denk daarbij niet te klein: durf te dromen over culturele hoofdstad in 2025!"¹

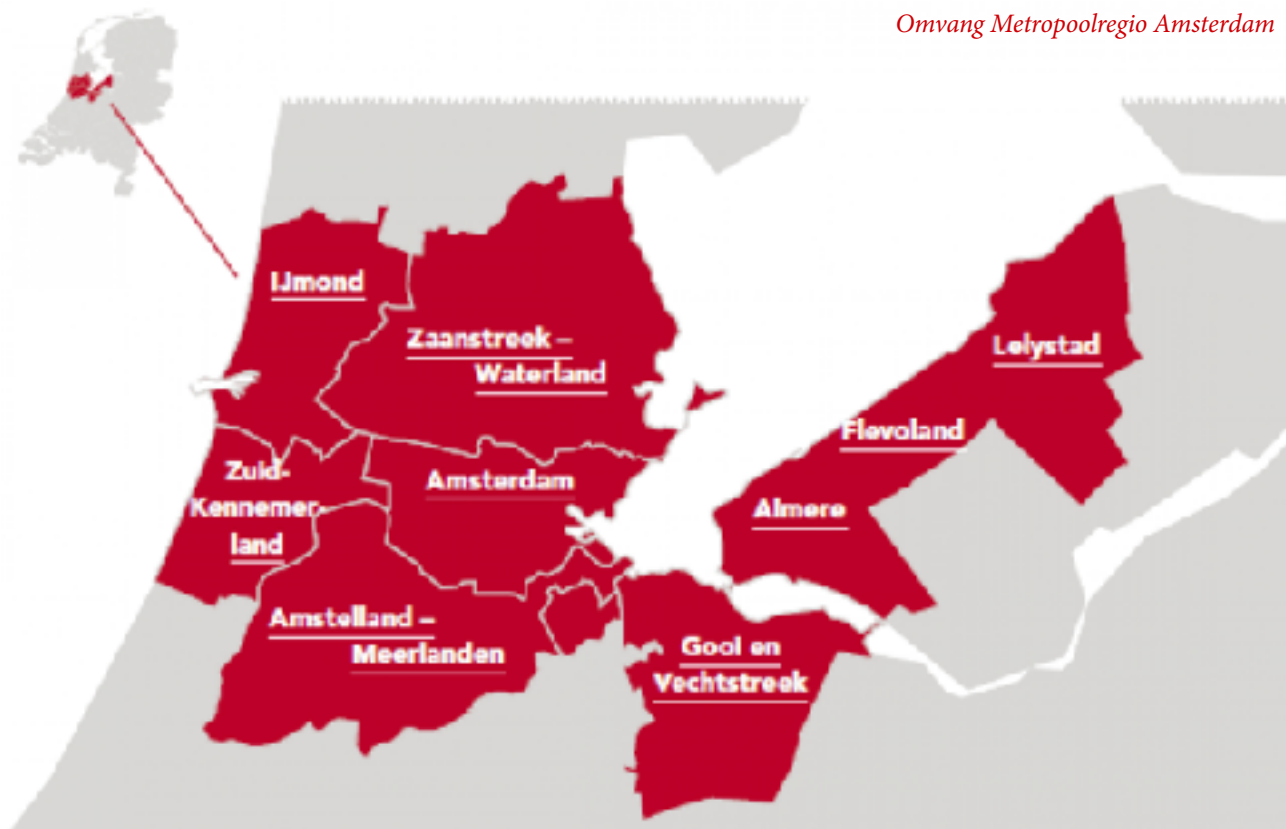
leeswijzer

Deze concept-cultuurvisie begint met een samenvatting, die de doelstelling, trends, analyse, ambities, speerpunten, ontwikkelrichtingen en het vervolg kort beschrijft. De cultuurvisie beschrijft vervolgens eerst de omgeving in een aantal demografische, sociaal-culturele, economische en bestuurlijke trends, regionale ontwikkelingen in aanpalende domeinen: zorg en participatie, toerisme, economie en onderwijs.

Vervolgens beschrijft de visie de kaders voor het regionale cultuurbeleid vanuit het beleid van het ministerie van OCW en de beleidsadviezen van de Raad voor Cultuur en het cultuurbeleid van de provincie Noord-Holland. Binnen deze kaders beschrijft de visie de mogelijkheden voor aansluiting bij de ontwikkelingen in de Metropoolregio Amsterdam. Dit onderdeel sluit af met een analyse van verschillen en overeenkomsten tussen de lokale cultuurvisies. Bovendien is een schema toegevoegd als samenvatting van het beleidskader.

De omgevingsanalyse vervolgt met de resultaten van het publieksonderzoek naar culturele belangstelling en participatie van de bewoners in de IJmond. De omgevingsanalyse besluit met de makers en aanbieders van kunst en cultuur: de ambities en kansen die de partners in het culturele veld zien voor regionale samenwerking. Uit de omgevingsanalyse trekken we conclusies over de sterkten van de IJmond, en over de uitdagingen en de kansen voor de regio.

Uit die omgevingsanalyse volgen drie duidelijke ambities, die de cultuurvisie kort beschrijft. Om die ambities waar te maken formuleert de cultuurvisie drie strategische speerpunten, uitgewerkt in twee strategische opties per speerpunt. Deze opties vergen verdere uitwerking in een samenwerkingsaanpak en in de lokale cultuurvisies.

1. De citaten in deze cultuurvisie zijn afkomstig uit interviews met verschillende partners uit het veld van kunst en cultuur.

samenvatting

Deze cultuurvisie voor de IJmond is een samenvatting van kansen voor regionale samenwerking tussen bewoners, partners in het culturele veld en gemeenten, gebaseerd op een analyse van sterkten, verbeterpunten, kansen en uitdagingen in het aanbod van kunst, cultuur en erfgoed in de regio IJmond in relatie tot trends en in de behoeften en voorkeuren van gebruikers, het landelijke en provinciale cultuurbeleid en het programma Kunst, Cultuur & Erfgoed van de Metropoolregio Amsterdam.

De belangrijkste trend voor het culturele veld is de veranderende bevolkingssamenstelling. De IJmond verkleurt en vergrijst; daarnaast komen er meer mensen uit naburige regio's naar de IJmond. Dat komt tot uiting in veranderende levensstijlen. Langzaam maar zeker verandert daardoor ook de culturele behoefte van de bewoners. Economische ontwikkelingen versterken die verandering. De industrie die de regio IJmond verbindt, blijft dominant. Maar de sector recreatie en toerisme groeit, met gevolgen voor het cultuuraanbod in de regio: er ontstaan nieuwe initiatieven en combinaties.

Binnen de IJmond werken bewoners, bedrijven en overheden steeds nauwer samen. Dat gebeurt in het sociale domein, waar de overheid met de organisaties zoekt naar betere toegankelijkheid en integraal aanbod, voor de Strategische IJmondagenda, waarin recreatie en toerisme speerpunten zijn, en voor het onderwijs dat al voor een groot deel IJmondiaal georganiseerd is. Er is daarmee een sterke basis voor regionale samenwerking in het culturele veld.

Die samenwerking vormt een grote kans voor een sterkere cultuursector in de IJmond. Andere kansen zijn positionering van de IJmond binnen bovenregionale samenwerking, nieuwe arrangementen van cultuur met recreatie en toerisme, en ontwikkeling van het culturele erfgoed en cultuureducatie in de regio. Dit sluit aan bij de belangrijkste beleidsprioriteiten van het Rijk, de provincie Noord-Holland, het programma Kunst, Cultuur & Erfgoed van de Metropoolregio Amsterdam en de lokale cultuurvisies.

De belangrijkste uitdaging voor de IJmond ligt op het gebied van de cultuurparticipatie. De helft van de bewoners maakt geen gebruik van kunst en cultuur; een groot deel daarvan heeft weinig of geen belangstelling. Belangrijkste verbeterpunt is informatie over culturele voorzieningen en evenementen: veel bewoners weten niet wat er te doen is in de IJmond en ervaren dat als gemis. Sterke punten van de IJmond zijn het unieke cultuurlandschap van duinkust, polder en industrie met een grote schat aan cultureel erfgoed. Ook sterk is de betrokkenheid, die blijkt uit bloeiende initiatieven van bewoners, ondernemers en organisaties.

Uit deze analyse volgen drie belangrijke ambities: de culturele identiteit van de IJmond, waar bewoners, bedrijven en partners trots op zijn, kunnen we verder versterken. Dat gaat hand in hand met een stevigere positionering van de IJmond als cultuurhistorische schatkamer en als eigenzinnige culturele regio binnen de Metropoolregio Amsterdam. Samenwerking moet ook bijdragen aan participatie: meer bewoners moeten meedoen aan culturele evenementen en voorzieningen in de IJmond.

Deze ambities zijn te bereiken met drie strategische speerpunten. In de eerste plaats vergroten van de zichtbaarheid van het cultuuraanbod voor bewoners en bezoekers, zodat meer mensen weten wat er te doen is in de IJmond en mee gaan doen. Daarnaast zijn investeringen in cultuureducatie nodig, vooral in verbetering van de onderlinge samenwerking tussen culturele partners en onderwijs. Tot slot kan de IJmondsamenwerking initiatieven van cultuurpartners, bedrijven en bewoners stimuleren.

We zien daarvoor een aantal strategische opties, waarover we met de culturele partners in gesprek zijn gegaan. We hebben het daarbij zowel over oplossingsrichtingen als over de haalbaarheid daarvan gehad. De strategische speerpunten die uit dit gesprek volgden, vormen uitgangspunten voor een samenwerkingsaanpak en voor de lokale cultuurvisies. De gemeenten kunnen hun lokale cultuurvisies onderling afstemmen, maar het lokale cultuurbeleid blijft primair de verantwoordelijkheid van de afzonderlijke Colleges en Gemeenteraden.

IJmond: eenheid in beweging

Een belangrijke notie voor de samenwerkende gemeenten, de partners in de cultuursector en de IJmondcommissie is de gedachte dat kunst en cultuur voor iedereen bedoeld is. Het gaat niet om beleidsdoelstellingen of doelgroepen. Het gaat erom kunst en cultuur toegankelijk te maken voor een zo breed mogelijk publiek. Daarom is het van belang niet alleen te kijken naar het bestaande cultuuraanbod, maar ook naar de wensen en behoeften van de bewoners. Die maken immers samen de IJmond en bepalen ook de culturele identiteit van het gebied. Die is sterk in beweging.

"Kunst en cultuur krijgen niet meer waarde of nut door er sociale doelen aan te verbinden. Het gaat niet om doelen of doelgroepen. Kunst en cultuur zijn doel op zichzelf: als iets moois voor iedereen."

bewoners

In de IJmond wonen bijna 150.000 mensen: 39.000 in de gemeente Heemskerk, 41.000 in Beverwijk en 68.000 in de gemeente Velsen. Dat blijft voorlopig zo: tot 2030 groeit de bevolking in de IJmond licht. Maar de samenstelling van de bevolking verandert snel. Er komen steeds meer ouderen en die ouderen worden steeds ouder. Dat heeft gevolgen voor het culturele veld: ouderen bezoeken vaker culturele voorzieningen en zijn vaker als vrijwilliger betrokken bij kunst, cultuur en erfgoed. De verwachting is dan ook dat de behoefte aan culturele voorzieningen de komende jaren zal toenemen.

Bovendien verandert door de dubbele vergrijzing de culturele behoefte van bewoners. Sommige partners in het culturele domein, zoals bibliotheken en centra voor kunst en cultuur hebben al ervaring met specifiek aanbod voor ouderen. Ze werken samen met bijvoorbeeld zorginstellingen en bieden steeds meer activiteiten voor bewoners op leeftijd, en communiceren hun programma ook steeds beter met de doelgroep.

De IJmond trekt ook steeds meer mensen vanuit aanpalende regio's. Doordat meer Amsterdammers naar Haarlem verhuizen, neemt de druk op de woningmarkt toe, en verhuizen Haarlemmers vaker naar de IJmond, met name naar de gemeenten Velsen en Beverwijk. Ook daardoor verandert de bevolkingssamenstelling van de IJmond: mensen die uit Haarlem komen, zijn minder vaak alleenstaand en hebben een hoger inkomen dan de huishoudens die binnen de IJmond zijn verhuisd. Dat heeft ook gevolgen voor de levensstijl en de culterele behoeften.

De herkomst van de bevolking van de IJmond verandert ook. Een tiende van de IJmondbewoners heeft inmiddels een migratie-achtergrond. Dat aandeel zal naar verwachting verder toenemen. De bevolkingsgroei komt steeds meer van migranten en mensen met een migratie-achtergrond. Dit betekent dat het aandeel mensen met een niet-westerse culturele achtergrond in de IJmond zal toenemen. Daarmee verandert de culturele identiteit van de regio: die is diverser, en dat geldt ook voor de culturele belangstelling en de behoefte van bewoners.

Diversiteit heeft ook gevolgen voor het aanbod aan kunst en cultuur. Bibliotheken hebben steeds meer aandacht voor onderwijs voor volwassenen, zowel in taal als in cultuur. De vraag naar cultuureducatie neemt ook toe. Mensen willen meer weten van hun omgeving, van de geschiedenis van de regio, maar ook van hun eigen herkomst. Daarin kunnen de partners in het culturele veld voorzien, samen met het onderwijs. Cultuur speelt ook een grote rol in de vorming en cognitieve ontwikkeling van kinderen en de integratie van jongeren en ouderen met een migratie-achtergrond.

veranderende leefstijl

De toenemende diversiteit in de IJmond komt ook tot uiting in toenemende verschillen in leefstijl, zoals blijkt uit onderzoek van de provincie Noord-Holland. In de IJmond wonen relatief veel mensen uit de middenklasse. De hoogste inkomensklassen zijn in Beverwijk, Heemskerk en Velsen wat minder vertegenwoordigd dan gemiddeld in Nederland. Wel zijn er in de IJmond relatief veel mensen uit de hogere middenklasse: professionals uit bedrijfsleven en overheid, die tot

de hogere middenklasse behoren. Deze groep groeit door de instroom uit met name Haarlem. Aan de andere kant zijn er in de IJmond relatief weinig mensen uit de laagste sociale klassen.

De grootste groepen bewoners zijn de geschoolde arbeiders, de middenstand. Deze groepen zijn gemiddeld wat ouder; er horen veel inactieve ouderen en migranten bij die niet goed meer aan de slag komen. Dat betekent dat er veel mensen zijn die kunnen en willen participeren omdat ze zinvolle bezigheden zoeken; eigen initiatieven van bewoners nemen ook toe. Dit betekent een toenemende behoefte aan culturele voorzieningen en evenementen. Het gaat daarbij niet alleen om gebruik van voorzieningen, maar ook om bewonersinitiatief op het gebied van cultuur en erfgoed en amateurkunst.

Bewoners met dezelfde leefstijlen wonen vaak bij elkaar en zijn dus geconcentreerd op verschillende plekken in de IJmondgemeenten. In het oude dorp van IJmuiden wonen bijvoorbeeld veel traditionele arbeiders en middenstanders; bewoners zijn daar in hun culturele behoeften meer gericht op hobby's en gemeenschapsactiviteiten. De relatief welvarende, op rust gestelde en op brede cultuur georiënteerde groep is te vinden aan de randen van Heemskerk en Beverwijk, in Wijk aan Zee, Santpoort-Noord en -Zuid en in Velsen-Zuid. In de nieuwbouwwijken van Beverwijk en Heemskerk, Velsbroek en IJmuiden wonen op genieten, sport, uitgaan en lekker eten georiënteerde bewoners, samen met de op festivals en gezelligheid gerichte bewoners.

Ook in de meer welvarende middengroepen stijgt de gemiddelde leeftijd en de koopkracht. Bewoners hebben meer tijd en meer geld voor kunst en cultuur beschikbaar. Dit betekent voor het culturele veld een groeiende behoefte aan combinaties van kunst, cultuur en erfgoed met recreatie, maar ook meer initiatieven gedragen door kapitaalkrachtige bewoners. Die arrangementen en initiatieven zijn ook aantrekkelijk voor de bezoekers van buiten de IJmond, die steeds vaker naar de regio komen, en voor de nieuwe bewoners van de IJmond.

economische ontwikkeling

Het belang van recreatie en toerisme groeit. De uitstraling van de Metropoolregio Amsterdam, met het hoogwaardige cultuuraanbod en de groeiende recreatiesector, zorgt ook voor grotere belangstelling voor de omgeving. De IJmond is zelf ook een aantrekkelijke kustregio met onontdekte parels in kunst, cultuur en erfgoed. Dat trekt mensen die in de regio willen werken en het inspireert creatieven tot het nemen van initiatieven. Het culturele kapitaal vormt ook een motor voor de groei in het toerisme. Daarop spelen de samenwerkende gemeenten in met de Strategische IJmondagenda.

Er trekken ook meer mensen naar de regio om er te komen wonen en werken. Er is weer meer werkgelegenheid in de industrie, die vanouds een stempel drukt op de regionale identiteit. De staalproductie smeedt de IJmond al een eeuw tot een eenheid als stadsregio, maar maakt de regio ook gevoelig voor internationale marktbevingen en kwetsbaar voor milieu-effecten. Daarnaast nemen bewoners en ondernemers zelf veel initiatieven: bedrijvigheid stimuleert altijd ondernemerschap in de IJmond; vanouds in de visserij en tuinbouw, tegenwoordig ook in de bouw en de ICT.

Er is inmiddels ook een groter aanbod van particuliere initiatieven van bewoners en ondernemers op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed, vaak ook in combinatie met activiteiten op andere domeinen, zoals milieu of toerisme. Het betekent ook toenemend aanbod van kapitaal voor fondsen voor culturele voorzieningen en evenementen. Ondernemerschap en bedrijvigheid bevordert ook de regionale samenwerking. Op het snijvlak met toerisme, recreatie en milieu ontstaan regionale culturele initiatieven zoals de Broedmachine en het Havenfestival.

bestuurlijke samenwerking

Juist in het stimuleren van ondernemerschap en innovatie werken Beverwijk, Heemskerk en Velsen steeds meer samen: de gemeenten willen bedrijven helpen om beter samen te werken op regionaal niveau. Speerpunt van de IJmondsamenwerking zijn de maakindustrie, de techniek en de haven; doel is een beter woon- en werkklimaat. Voor de cultuursector zijn ook de ambities in de creatieve industrie, toerisme en recreatie van belang. Daar ontstaan nieuwe culturele initiatieven en nieuwe combinaties van partners in het culturele veld, bedrijven en bewoners.

"In de cultuurvisie moet ook aan de orde komen welke bijdrage wij vanuit de cultuur kunnen leveren in het sociaal domein."

Ook in het sociale domein werken Beverwijk, Heemskerk en Velsen nauw samen. Belangrijkste doelstelling is hier versterking van de zelforganisatie van inwoners. De IJmondgemeenten investeren in een goed toegankelijke basisinfrastructuur van voorzieningen, niet alleen op het gebied van cultuur, maar ook op het gebied van zorg. In de cultuursector zijn daarom meer combinaties mogelijk, bijvoorbeeld tussen zorg en culturele voorzieningen en evenementen.

In het onderwijs werken de IJmondgemeenten samen aan betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Het openbare basisonderwijs, het speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs zijn regionaal georganiseerd. Belangrijke waarden in het regionale onderwijs zijn diversiteit en ondernemerschap. Voor kunst, cultuur en erfgoed is in het curriculum nog weinig ruimte. Vanuit de cultuursector en het onderwijs bestaat wel veel aandacht voor cultuureducatie in de klas en bezoek aan erfgoed en culturele voorzieningen.

"Het onderwijs verandert: er komt meer ruimte voor kunst: moderne waarden kun je heel goed via cultuur overbrengen."

conclusie

De belangrijkste trends voor de culturele ontwikkeling zijn de bevolkingsgroei en de veranderende bevolkingssamenstelling. De IJmond verkleurt en vergrijsst; daarnaast komen er steeds meer mensen uit de rest van de randstad naar de IJmond. Dat komt tot uiting in veranderende levensstijlen. Langzaam maar zeker verandert daardoor ook de culturele behoefte van de bewoners. Economische ontwikkelingen versterken die verandering. De industrie die de regio IJmond verbindt, blijft dominant, maar parallel daaraan groeit de sector recreatie en toerisme die invloed heeft op het cultuur-aanbod in de regio. Daar ontstaan kansen voor nieuwe initiatieven van bewoners, culturele partners en ondernemers.

Binnen de IJmond werken bewoners, bedrijven en overheden steeds nauwer samen. Dat gebeurt in het regionale programma Economische Samenwerking IJmond, waarin recreatie en toerisme speerpunten zijn, in het sociale domein, waar we zoeken naar betere toegankelijkheid en integraal aanbod van zorg, en in het onderwijs dat voor een groot deel IJmondiaal georganiseerd is. Er zijn daarmee ook veel mogelijkheden voor regionale samenwerking op het culturele domein: op de grens met recreatie en toerisme, in cultuureducatie en in integraal aanbod van voorzieningen.

meer dan de delen

Deze cultuurvisie staat niet op zichzelf. Een belangrijk kader is het cultuurbeleid van het Rijk. Daarin kent de overheid een belangrijke aanjaagfunctie toe aan de stedelijke regio's. De cultuurvisie nodigt daarom uit om aan te sluiten bij de ontwikkeling van het rijksbeleid voor kunst, cultuur en erfgoed in de Metropoolregio Amsterdam, dat onlangs vorm kreeg in het regioprofiel van de IJmond. Dat past ook bij het provinciale cultuurbeleid en de lokale cultuurvisies van de drie IJmondgemeenten.

nieuw cultuurstelsel

Belangrijkste uitgangspunten voor het cultuurbeleid uit het Regeerakkoord zijn de verrijking van het individu en de verbinding in de samenleving. De regering ziet vanuit het perspectief van vorming het grote belang van cultuur als bron van historische identiteit voor de samenleving. Daarnaast ziet het Rijk een groot economisch belang van cultuur voor toerisme en het leef- en vestigingsklimaat in Nederland. Het Regeerakkoord legt verder veel nadruk op cultuureducatie, vanuit de gedachte dat vorming vanuit de eigen culturele identiteit vroeg moet beginnen.

Voor het nieuwe cultuurstelsel waarover de minister in 2021 een besluit wil nemen, heeft de Raad voor Cultuur in 2019 een advies uitgebracht. Uitgangspunt is dat iedereen in ons land toegang moet hebben tot cultuur. De Raad pleit daarom voor verbreding van de culturele basisinfrastructuur door uitbreiding met onder andere design, urban arts, e-cultuur, popmuziek en mode. De Raad pleit verder voor breder bovenregionaal aanbod en een sterkere lokale verankering van cultuur en erfgoed.

In reactie op dit advies heeft de minister aangekondigd dat zij vanaf 2021 extra wil investeren in verbreding en vernieuwing in het culturele aanbod, in eerlijke beloning en in betere verdienmogelijkheden in de culturele sector door professionele ontwikkeling. De minister initieert een programma met als doel de cultuurdeelname van zoveel mogelijk verschillende groepen te bevorderen. Het Rijk ondersteunt daarbij initiatieven van gemeenten en provincies. Ook kiest de minister voor meer ruimte voor het voortgezet onderwijs en de aansluiting tussen binnen- en buitenschoolse activiteiten in het cultuuronderwijs.

culturele topregio

Vooruitlopend op versterking van de bovenregionale samenwerking in het nieuwe cultuurbeleid heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen bij de uitvoering van het cultuurbeleid een aanjaagfunctie toegekend aan de stedelijke regio's. Voor de IJmond gaat het om de Metropoolregio Amsterdam, die de handschoen van de minister voortvarend oppakte. De Metropoolregio Amsterdam heeft regioprofielen geformuleerd, ook voor de IJmond, als basis voor het programma Kunst, Cultuur & Erfgoed.

Dit programma heeft twee primaire doelstellingen: meer cultuurparticipatie in de hele Metropoolregio Amsterdam en het toekomstbestendig maken van de cultuursector, in het bijzonder erfgoed. Het programma wil de bovenregionale samenwerking op de beleidsterreinen kunst, cultuur en erfgoed in een stroomversnelling brengen. Dit programma vormt een kans voor de samenwerkende IJmondgemeenten om de eigen regio beter te positioneren en aan te sluiten bij de ambities van de cultureel hoogwaardige Metropoolregio Amsterdam.

**"Alle drie gemeenten willen een goed cultureel klimaat en
voorzieningenniveau stimuleren."**

voldoende voorzieningen

De Provincie Noord-Holland ziet als opgave voor de Metropoolregio Amsterdam het stimuleren van de economische groei en het versterken van de concurrentiepositie. De provincie ziet een groei in de recreatiebehoefte door de groeiende toeristische sector en de groei van de bevolking in de regio. Dat biedt kansen om het rijke culturele aanbod in de regio te benutten. De provincie wil cultuur behouden en versterken en legt sterk de nadruk daarbij op erfgoed. Ook wil de provincie culturele voorzieningen, zoals theaters, bibliotheken en musea, bereikbaar en toegankelijk houden.

De Provincie vindt regionale samenwerking daarbij van groot belang en ziet de afstemming tussen de IJmondgemeenten in het cultuurbeleid als een goed voorbeeld van bovenlokale regie. De opgave voor de toekomst is behoud van voldoende voorzieningen voor een goed woon- en leefklimaat en voldoende aantrekkingskracht van de regio als toeristische en recreatieve bestemming. De provincie Noord-Holland ziet voor zichzelf een rol als verbinder en aanjager; op het gebied van cultuureducatie sluit de provincie zich aan bij het programma *Cultuureducatie met kwaliteit*.

lokale cultuurvisies

Binnen de kaders van het nationale en provinciale beleid hebben Beverwijk, Heemskerk en Velsen in de vorige collegeperiode eigen cultuurvisies geformuleerd. Ondanks grote verschillen in aanpak en uitwerking van het cultuurbeleid zijn er ook grote overeenkomsten tussen de IJmondgemeenten. Ze streven alle drie naar een hoogwaardige en goed toegankelijke culturele infrastructuur. Om goede voorzieningen te behouden en waar mogelijk aan te vullen, zien de drie gemeenten kansen om de regionale samenwerking te formaliseren en uit te breiden, gericht op versterking van de regionale identiteit door middel van cultuureducatie, vergroten van zichtbaarheid en stimuleren van initiatief.

Er liggen verschillen op het terrein van de uitgangspunten, visies op en definitie van cultuur, de rol van de gemeente en de prioritering van het beleid. Velsen gaat uit van cultuureducatie, samenwerking, verbinding tussen domeinen en meetbare resultaten. Heemskerk gaat uit van een breed en laagdrempelig cultuuraanbod, met extra nadruk op cultuureducatie die zorgt voor verbinding. Beverwijk wil het culturele klimaat verbeteren door het aanbod beter te communiceren en waar mogelijk aan te vullen, met zakelijke samenwerking tussen professionele organisaties en een actieve regierol voor de gemeente.

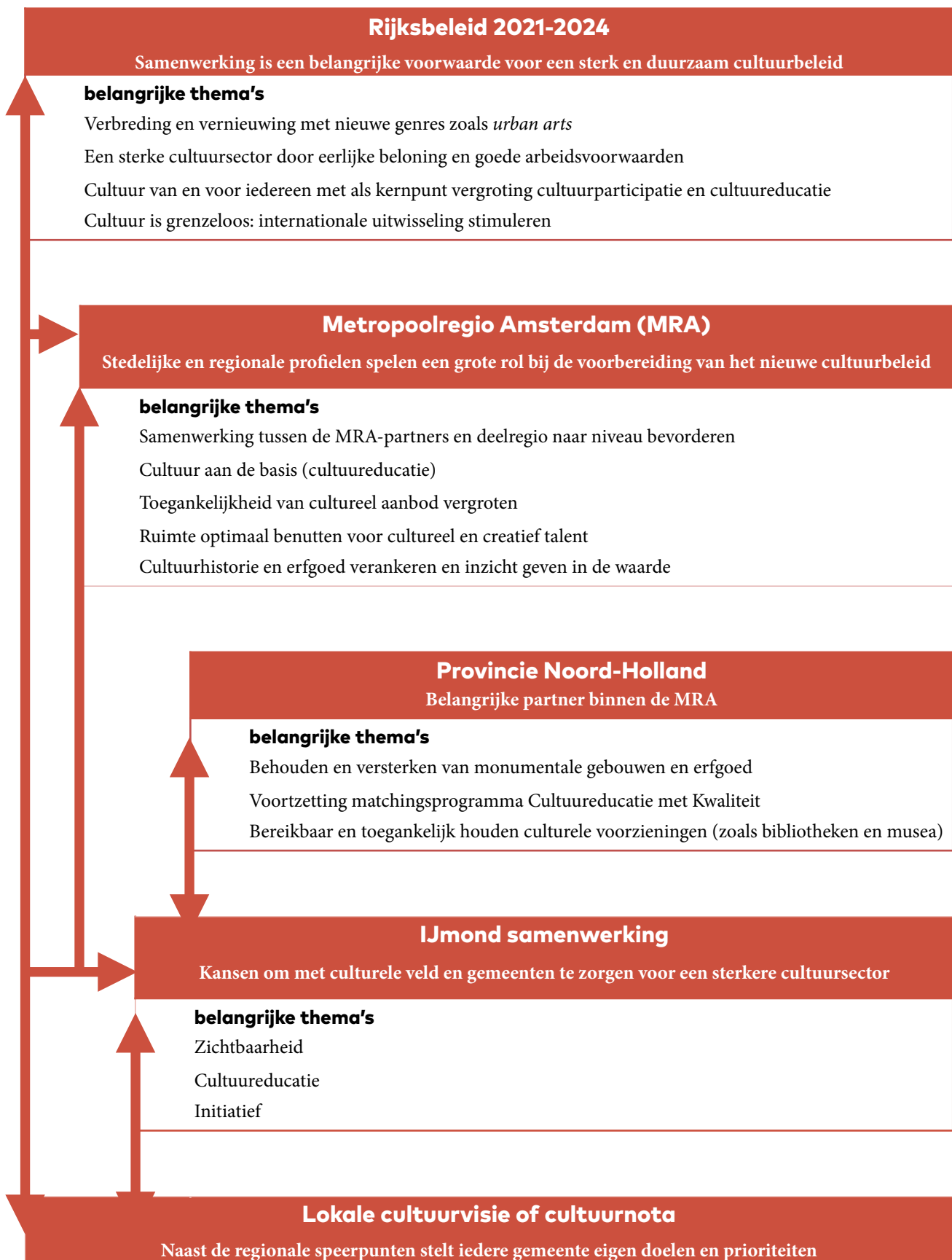
Maar er is ook veel overlap. Belangrijke overeenkomsten liggen op het gebied van initiatief van bewoners, ondernemers en culturele partners, dat de gemeenten alle drie willen stimuleren in regionale samenwerking. Bovendien is er overlap in het beleid ten aanzien van cultureel erfgoed. Daarvoor zien de drie IJmondgemeenten steeds meer belangstelling ontstaan; bovendien zien ze dat erfgoed bijdraagt aan participatie, cultuureducatie en recreatie. Er liggen ook kansen voor synergie en regionaal beleid bij de kunstencentra, de bibliotheken, het beleid rond beeldende kunst en de kunstcommissies en de podiumkunsten.

“Als er meer regionaal samengewerkt moet worden, moet er ook budget komen voor nieuwe projecten; er is nu geen geld om samenwerking uit te proberen.”

conclusie

De kaders van het nationale cultuurbeleid, het programma Kunst, Cultuur & Erfgoed van de Metropoolregio Amsterdam en het cultuurbeleid van de Provincie Noord-Holland bieden ruimte voor nauwere samenwerking in de IJmond. Een belangrijk uitgangspunt binnen het nationale en regionale beleid is behoud en toegankelijkheid van culturele voorzieningen en evenementen voor iedereen. Andere uitgangspunten zijn nieuwe arrangementen van cultuur met recreatie en toerisme, ontwikkeling van het culturele erfgoed en cultuureducatie, en positionering van de IJmond als culturele eenheid binnen de bovenregionale samenwerking.

schema cultuurbeleid

cultuur dichterbij

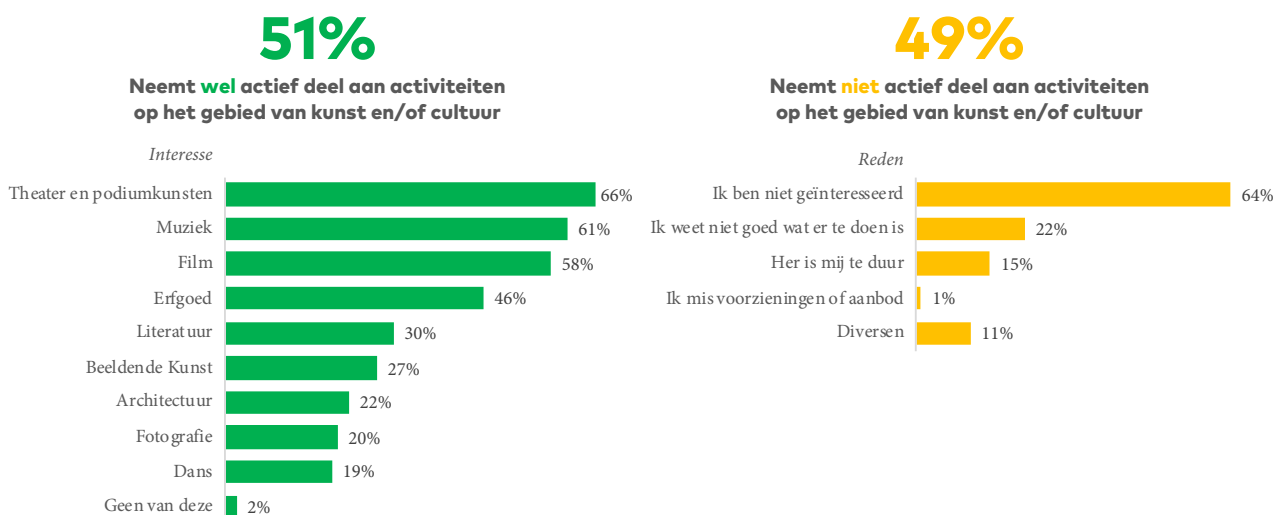
Omdat kunst, cultuur en erfgoed bedoeld zijn voor iedereen, is voor deze cultuurvisie op verzoek van de IJmondcommissie publieksonderzoek gedaan onder bewoners van de IJmond. We vroegen bewoners van de IJmond wat ze onder het cultuuraanbod in de IJmond verstaan, wat ze van het cultuuraanbod in de IJmond vinden, wat ze in het cultuuraanbod missen en wat ze in de toekomst in het cultuuraanbod in de IJmond zouden willen zien. De uitkomsten geven een duidelijk beeld van de sterkten en zwakten in het culturele veld volgens de bewoners.

Daarnaast is kwalitatief onderzoek gedaan naar de positie van de partners in het culturele veld. We vroegen veertien partners in kunst, cultuur en erfgoed naar hun ambities, de mogelijkheden voor samenwerking en naar hun mening over de cultuurvisie voor de IJmond. Het onderzoek brengt grote verschillen tussen de partners binnen de IJmond aan het licht, maar geeft ook een duidelijk beeld van de sterkten en zwakten in het culturele veld.

verborgen schatten

De belangrijkste bevinding uit het publieksonderzoek in de IJmond is dat de helft van de volwassen inwoners actief participeert in culturele activiteiten en voorzieningen. Die bewoners die actief zijn, hebben vooral veel belangstelling voor theater en podiumkunsten, muziek, film en erfgoed. De andere helft van de bewoners doet niet mee, en heeft voor een groot deel ook weinig of geen belangstelling voor kunst en cultuur. Daarmee hebben de bewoners in de IJmond grosso modo dezelfde culturele interesse als het Nederlandse gemiddelde.

De culturele trekpleisters van de IJmond zijn het Kennemer Theater, Cineworld en de Bazaar. Mensen die niet naar culturele evenementen of voorzieningen gaan, hebben daarvoor doorgaans geen belangstelling, ook niet als ze op de hoogte zijn van het aanbod. Maar meer dan een vijfde van de bewoners die niet naar culturele evenementen of voorzieningen gaan, weet niet wat er te doen is. Ook vindt een aantal bewoners kunst en cultuur te duur: mensen uit hogere sociale klassen nemen vaker actief deel aan activiteiten op het gebied van kunst en cultuur.

onbekend aanbod

Dat de cultuurschatten van de IJmond nog voor veel bewoners verborgen zijn, blijkt ook uit de bekendheid van het aanbod van kunst, cultuur en erfgoed. Slechts iets meer dan de helft van de bewoners is op de hoogte van het cultuuraanbod in de eigen woonplaats. Voor de IJmond als geheel is dat nog iets lager: iets minder dan de helft van de inwoners kent het cultuuraanbod in de regio. Van het cultuuraanbod elders zijn bewoners nog minder goed op de hoogte: iets meer dan een kwart kent het aanbod buiten de IJmond.

Dat veel bewoners niet deelnemen aan activiteiten op het gebied van kunst en/of cultuur, is ook terug te zien in hun mening over het cultuuraanbod in de IJmond. Meer dan de helft van de inwoners heeft geen of een neutrale mening. Bewo-

ners bevelen culturele voorzieningen en evenementen ook nauwelijks aan bij anderen. Een kwart van de bewoners vindt het aanbod van kunst, cultuur en erfgoed in de eigen woonplaats en de IJmond wel voldoende. Het oordeel van de bewoners over kunst en cultuur is redelijk constant: maar heel weinig bewoners vinden het aanbod over de afgelopen jaren verbeterd of verslechterd.

gemis

Bewoners missen weinig in het cultuuraanbod. Een meerderheid van de IJmond-inwoners vindt dat er in hun eigen woonplaats in de IJmond voldoende aandacht is voor de podiumkunsten: theater en muziek. Niet meer dan 15% van de bewoners mist concreet iets op het gebied van kunst en cultuur in de eigen woonplaats, en slechts 6% mist iets op het gebied van kunst en cultuur in de IJmond als geheel. Bewoners van Velsen noemen een aantal keer de afwezigheid van een filmhuis of bioscoop; daarnaast missen een paar bewoners in de IJmond een poppodium.

In de suggesties die bewoners meegeven in het onderzoek valt weer op dat het aanbod soms onbekend is; bewoners weten niet dat voorzieningen en evenementen bestaan en ervaren dat als gemis. Een aantal bewoners wil dan ook meer informatie over het aanbod en meer reclame voor kunst, cultuur en erfgoed. Een aantal bewoners pleit ook voor beëindiging van bezuinigingen op cultuur en instandhouding van voorzieningen. Daarnaast geven sommige bewoners aan dat kunst en cultuur te elitair is en dat er meer aandacht moet zijn voor cultuur die 'de gewone man' aanspreekt.

"Meer naar de mensen toegaan en horen wat er leeft en wat de gewone mens ervan vindt. De kunst is echt iets van een bepaalde groep."

uitdagingen

De partners in kunst, cultuur en erfgoed in de IJmond zien communicatie ook als belangrijk verbeterpunt. Uit kwalitatief onderzoek onder veertien partners in het culturele veld blijkt dat ze een duidelijk overzicht van het cultuuraanbod missen. Ze doen daarvoor twee concrete voorstellen: een overzicht van het aanbod in de verschillende sectoren in een overzichtelijke staalkaart van de IJmond en een IJmondagenda die het mogelijk maakt evenementen onderling af te stemmen en gezamenlijke promotie van het aanbod te ondernemen.

Daarbij speelt initiatief en ondernemerschap van bewoners een steeds belangrijkere rol. Veel partners in het culturele domein zien het als hun rol om dat initiatief te faciliteren. De IJmond heeft een sterke traditie van bewonersinitiatief en amateurkunst; professionele partijen in het culturele domein richten zich steeds meer op ondersteuning en accommodatie van vrijwilligers bij culturele evenementen en organisaties. Daarnaast zien de partners een belangrijke rol voor zichzelf in cultuureducatie en in preventie op het sociale domein.

identiteit

Een belangrijk verbeterpunt is de samenwerking met het onderwijs op het gebied van cultuureducatie. Vanuit de cultuursector is er veel aandacht en aanbod, maar het onderwijs heeft moeite dit aanbod te implementeren vanwege de drukte in de schoolagenda. Een aantal kunst- en cultuuraanbieders ziet ook mogelijkheden voor samenwerking in het sociale domein, door bijvoorbeeld oudere bewoners meer te betrekken bij culturele voorzieningen en evenementen. Het zou kunnen gaan om regionaal aanbod in samenwerking met zorgaanbieders en bewoners, in aanvulling op het bestaande lokale aanbod.

"Cultuurpatronen zijn sterk en komen steeds terug. Zelfs in Velsen, één gemeente, zijn de onderlinge verschillen heel groot."

Partners zien daarbij ook de eigenheid van de IJmond. Aanbieders van erfgoed en cultuureducatie benadrukken de cultuurhistorische eenheid van Midden-Kennemerland. Anderen wijzen op het unieke cultuurlandschap van de IJmond: strand, duinrand, havens, industriegebied en landbouwgrond ineen, met een nog onontgonnen schat aan cultureel erfgoed. De partners zien vooral mogelijkheden voor projectmatige samenwerking op deze thema's. Daarvoor kunnen we in een regionaal cultuurbeleid ruimte maken, in aanvulling op het lokale aanbod.

conclusie

De belangrijkste uitdaging voor de IJmond ligt op het gebied van de cultuurparticipatie. De helft van de bewoners geeft aan niet actief deel te nemen en een groot deel van deze mensen geeft aan niet geïnteresseerd te zijn in voorzieningen en evenementen. Een deel van de bewoners is wel geïnteresseerd, maar is onbekend met het aanbod. Informatie over culturele voorzieningen en evenementen is een belangrijk verbeterpunt: veel bewoners weten niet wat er te doen is in de IJmond en ervaren dat ook als gemis.

Sterke punten van de IJmond zijn het unieke cultuurlandschap van duinkust, polder en industrie en de grote schat aan cultureel erfgoed, getuigen van de rijke cultuurhistorische identiteit van de regio. Ook sterk is de betrokkenheid, die blijkt uit bloeiende bewonersinitiatieven, en die de partners in het culturele veld willen faciliteren en ondersteunen. De partners willen daarnaast een belangrijke rol spelen op het terrein van cultuureducatie en betere ontsluiting van het aanbod voor onder meer oudere bewoners met partners in het sociale domein.

cultuur toekomstbestendig maken

Uit de analyse van het culturele veld in de IJmond volgen drie belangrijke ambities voor de IJmondsamenwerking. De culturele identiteit van de IJmond waarop bewoners en partners in het culturele domein trots zijn, kunnen we verder versterken. Dat gaat hand in hand met een sterkere positionering van de IJmond als cultuurhistorische schatkamer en als eigenzinnige culturele regio binnen de Metropoolregio Amsterdam. Samenwerking moet ook bijdragen aan participatie: meer mensen moeten meedoen. Zo maken we cultuur samen toekomstbestendig.

culturele identiteit versterken

Vraag twee bewoners van de IJmond waar de regio voor staat, en de kans is groot dat ze verschillende antwoorden zullen geven. Er is nog geen duidelijk en eenduidig verhaal over de culturele identiteit van de IJmond. Erfgoed specialisten benadrukken de cultuurhistorische eenheid van Midden-Kennemerland en het Oer-IJ, uit de periode dat 'Holland op zijn smalst' nog niet doorbroken was. Anderen wijzen juist op de moderne identiteit van de IJmond als industrieregio, gestempeld door het Noordzeekanaal en de hoogovens.

"De kern van de IJmond bestaat uit landschap, erfgoed en moderne kunst. Deze thema's spreken tot de verbeelding voor de bewoners en krijgen naar verwachting ook meer bijdragen van sponsors uit de regio."

Maar de IJmond is voor de meeste bewoners, ondernemers en cultuurpartners de combinatie van al die sterke cultuurelementen. De IJmond is onmiskenbaar een duingebied met een sterke kustcultuur rond het strand, maar heeft ook een lange geschiedenis als vruchtbare cultuurgrond, en een moderne identiteit van ondernemerschap in de industrie. De IJmond is boven alles divers, een smeltkroes van activiteiten, bevolkingsgroepen en gemeenschappen. Eenheid is geen doel op zich; het gaat vooral om samenleven vanuit eigen lokale identiteit.

Samenwerking in de IJmond kan de diversiteit en lokale eigenheid die de regio aantrekkelijk maakt als woon- en werkgebied verder versterken. Die culturele identiteit ligt immers in de eigen kracht van de regio, die niet hoeft te concurreren met een culturele topregio als Amsterdam, maar daaraan juist complementair is. Dat geldt ook voor de IJmondsamenwerking tussen de gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen, die op veel punten verschillend zijn, maar elkaar daardoor ook goed aanvullen.

de IJmond positioneren

Diversiteit en lokale eigenheid karakteriseren de regio, maar de IJmond gebruikt die thema's nog onvoldoende om zichzelf op de kaart te zetten. De IJmond is nog weinig zichtbaar als regio, doordat de gemeenten sterke punten nog weinig naar voren brengen. Waar Eindhoven zich profileert als de technologische hoofdstad van Nederland, gebruiken de gemeenten de hoogwaardige industrie en het ondernemerschap in de IJmond nog weinig voor een beter imago van de regio. Die terughoudendheid in positionering en profilering geldt ook voor het veld van kunst, cultuur en erfgoed.

De IJmond presenteert zich nog niet als cultuurhistorische regio, terwijl daar wel veel aanknopingspunten voor zijn. Het unieke cultuurlandschap van strand en havens en de duinenrij, doorsneden door moderne industrie en oeroude landbouwgrond met een schat aan cultureel erfgoed kan helpen om het beeld van een unieke regio binnen de bredere Metropoolregio Amsterdam te vormen. Het sluit ook aan bij de groeiende belangstelling in het culturele veld voor combinaties van toerisme, recreatie en cultuur en de ontwikkeling van de regio als 'overloop' van de groeiende toeristische sector.

Daarnaast is de IJmond ook bescheiden over het initiatief van bewoners, ondernemers en culturele partners in culturele voorzieningen en evenementen. De IJmond is bij uitstek een ondernemende regio. Kunst, cultuur en erfgoed zijn hier geen zaak van instellingen en overheden, maar van de mensen zelf. De IJmond laat zien, juist rond cultuurhistorische iconen als het eeuwenoude landschap van de oer-IJ, buitenplaatsen, forten en bunkers, de hoogovens, maar ook moderne beeldende kunst, hoe succesvol coöperatie kan zijn in het culturele veld.

meer mensen doen mee

Nog niet alle bewoners zijn actief in kunst, cultuur en erfgoed: een groot deel van de bewoners heeft immers weinig of geen belangstelling voor cultuur, en voor veel bewoners is dat ook een reden om geen gebruik te maken van cultureel aanbod. Bewoners weten vaak niet wat ze missen aan verrijkende ervaringen, omdat ze het aanbod niet kennen. Culturele voorzieningen en evenementen, vaak met veel enthousiasme georganiseerd of onderhouden door actieve bewoners en culturele organisaties, verdienen bovendien een breder publiek.

Een belangrijke ambitie voor de IJmondsamenwerking is dan ook dat meer mensen mee doen. Cultuurparticipatie is van belang voor jong en oud. Gebruik van culturele voorzieningen en meedoen aan evenementen is vormend voor jongeren. Het stimuleert hun creativiteit, waardoor ze zelf actief meedoen in kunst, cultuur en erfgoed. Dat geldt ook voor ouderen: participatie maakt je actiever. De ambitie dat meer mensen meedoen, sluit dan ook naadloos aan bij de mogelijkheden voor samenwerking tussen het culturele en het sociale domein.

Meedoen betekent ook meer kans op initiatieven van bewoners, bedrijven en instellingen in kunst, cultuur en erfgoed. Bezoek en kennis van cultureel erfgoed kan mensen verleiden tot een bijdrage aan het onderhoud van dat erfgoed. Het kan bezoekers ook inspireren om zelf een evenement te organiseren. De samenwerking in de IJmond kan actieve bewoners in amateurkunst stimuleren en accommoderen, en bij regionale evenementen betrekken. Dat geldt ook voor bedrijven en instellingen die initiatieven nemen op het snijvlak van kunst, cultuur, erfgoed en creatieve industrie.

**"Amateurkunst levert participatie op.
Het gaat om de creatieve cirkel: interesseren, leren en uitvoeren.
Deze rollen moeten lokaal en regionaal geborgd zijn."**

strategische speerpunten

De culturele identiteit versterken, de IJmond sterker positioneren en meer mensen mee laten doen zijn de ambities voor de samenwerking tussen Beverwijk, Heemskerk en Velsen in het culturele veld in de komende periode. Die ambities zijn niet als beleidsdoelstelling, maar als richting geformuleerd. Die richting werken we verder uit in een samenwerkingsaanpak in samenspraak met bewoners, bedrijven en partners in het culturele veld in de IJmond. Uit de analyse van het culturele veld in de IJmond komen drie strategische speerpunten naar voren.

Hieronder schetsen we deze strategische speerpunten. We zijn hierover met de culturele partners in gesprek gegaan. We hebben het daarbij zowel over oplossingsrichtingen als over de haalbaarheid daarvan gehad. Bij elk speerpunt geven we een globale toelichting, gebaseerd op de bespreking van de strategie in werkgroepen met de culturele partners.

zichtbaarheid vergroten

Om de culturele identiteit van de IJmond te versterken, de IJmond te positioneren en cultuurparticipatie te bevorderen, moeten kunst, cultuur en erfgoed beter zichtbaar zijn. Dat vergt in de eerste plaats communicatie van het bestaande cultuuraanbod aan de bewoners van de IJmond omdat veel van hen niet deelnemen aan voorzieningen en evenementen, aangezien het aanbod onbekend is. Maar communicatie is ook nodig voor een stevigere positionering. Dat vergt weer een duidelijk verhaal over de culturele identiteit.

"Op dit moment kom je aanbod in andere gemeenten hoogstens toevallig op het spoor; een IJmondagenda zou beter inzicht geven in wat er voorhanden is."

Aandachtspunten

Zichtbaarheid is een intensief proces, dat gemeenten, culturele en maatschappelijke organisaties samen moeten oppakken. Daarbij is het belangrijk dat de gemeenten, bedrijven en de culturele partners op verschillende manieren aandacht besteden aan kunst- en cultuuruitingen. Hierbij gaat het over bekende vormen zoals krantenberichten en social media, maar er valt ook te denken aan nieuwe vormen. Daarnaast is het van belang dat grotere bekendheid ook echt leidt tot grotere deelname aan culturele activiteiten of voorzieningen.

cultuureducatie

'Vroeg geleerd is oud gedaan' kan het motto worden voor cultuurparticipatie in de IJmond. Hoe eerder kinderen en jongeren in aanraking komen met kunst en cultuur, hoe meer ze zelf zullen deelnemen en bekendheid krijgen met het aanbod en deze verder willen ontwikkelen in de vrije tijd. Voor kinderen en jongeren gaat het om kennis maken met kunst en cultuur in brede zin, met name op de school en in het voortgezet onderwijs.

De gemeenten willen graag dat kinderen al vroeg kennis maken met het historische erfgoed in de IJmond. Een beperking is dat op de scholen geen budget is dat geoormerkt is voor kunst en cultuur, waardoor dat niet altijd een prioriteit heeft. De minister (OCW) heeft de intentie uitgesproken om in de curriculumherziening kunst en cultuur een van de leergebieden te maken. De IJmondgemeenten kunnen zich richten op het verbeteren van de onderlinge samenwerking en mogelijkheden om gezamenlijke projecten te ontwikkelen en proberen middelen vanuit het Rijk, Provincie of andere fondsen voor cultuureducatie te verkrijgen die aangeboden kunnen worden aan de scholen.

"Kunst en cultuur moet aangeboden worden op de basisschool. Daarnaast moet het aanbod worden verbreed."

initiatief

IJmonders laten zich niet graag op iets voorstaan, maar als de regio zich ergens op profileert, dan is het op ondernemerschap. Dat geldt ook voor het culturele veld. Van culturele instellingen tot amateurverenigingen, van kunstenaars tot creatievelingen, van laagdrempelige activiteiten tot bijzondere kunstprojecten. Kortom, de regio is initiatiefrijk. De IJmondgemeenten kunnen deze initiatiefrijke en ondernemende houding faciliteren en stimuleren zodat jong talent en beginnende kunstenaars en creatievelingen de IJmond aantrekkelijk vinden.

Dit versterkt bovendien de culturele identiteit van de IJmond. De gemeenten kunnen dit doen door het bieden van ruimte in de breedste zin van het woord. Ruimte om te experimenteren en ook onderlinge samenwerking te zoeken. De gemeenten kunnen ook het versterken van netwerken tussen verschillende culturele partners en (maatschappelijke) organisaties stimuleren en faciliteren. Zo kunnen mensen en organisaties niet alleen kennis delen, maar ook kennis maken met elkaars initiatieven, projecten, activiteiten en evenementen. Stimulering van initiatief draagt ook bij aan een verhoging van de cultuurparticipatie: hoe meer mensen actief betrokken raken bij kunst, cultuur en erfgoed, hoe meer mensen meedoen.

naar een nieuwe cultuurvisie

Deze cultuurvisie is een eerste stap naar meer culturele coöperatie in de IJmond. Dat gaat niet alleen om de IJmond-samenwerking tussen de gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen, maar ook om culturele partners, bedrijven en bewoners in de IJmond. Met hen zetten we ook de vervolgstappen. De cultuurvisie geeft zelf geen beleidsdoelen, maar moet handen en voeten krijgen in een regionale samenwerkingsaanpak waarin we met de culturele partners de strategische opties uitwerken, en in de lokale cultuurvisies van de samenwerkende gemeenten.

“Nodig alle instellingen in de regio uit en laat ze vertellen welke activiteiten ze doen en hoe ze die willen communiceren. Je krijgt dan vanzelf samenwerking met de commercie en in subsidieverlening.”

samenwerkingsaanpak

Deze cultuurvisie formuleert bewust geen beleidsdoelen, maar alleen strategische speerpunten en opties. Die werken we verder uit in een regionale samenwerkingsaanpak: een programma waarin we per strategisch speerpunt acties benoemen met de culturele partners, met actieve bewoners, ondernemers en vertegenwoordigers van andere beleidsterreinen. Daarmee starten de gemeenten na vaststelling van regionale cultuurvisie.

Daarmee sluiten de gemeenten en cultuurpartners ook aan bij de Strategische agenda van de Metropoolregio Amsterdam: de stedelijke regio is als cultureel ecosysteem is een nieuw aangrijpingspunt voor het cultuurbeleid. Deze benadering gaat dus uit van samenwerking tussen gemeenten en provincies en het Rijk in de MRA. In de vijf lijnen van het programma Kunst, Cultuur & Erfgoed zijn veel aanknopingspunten te vinden.

lokale cultuurvisies

Deze regionale cultuurvisie heeft ook invloed op het lokale cultuurbeleid van Beverwijk, Heemskerk en Velsen. Waar de lokale cultuurvisies in het verleden verschillende periodes besloegen en op verschillende manieren tot stand kwamen, kunnen Beverwijk, Heemskerk en Velsen de nieuwe cultuurvisies onderling afstemmen, zowel op inhoud als in timing.

Vanuit de lokale cultuurvisies kunnen de IJmondgemeenten, onder andere via de samenwerking binnen Metropoolregio Amsterdam, ook bijdragen aan het Rijksbeleid voor het nieuwe cultuurstelsel, dat het Rijk vanaf 2021 inricht. In de nieuwe cultuurperiode werkt het Rijk intensief samen met de stedelijke regio's, zoals de Metropoolregio Amsterdam, bijvoorbeeld in een matchingsregeling om overal in Nederland culturele innovatie te stimuleren. Voor de basisvoorzieningen blijven de gemeenten zelf verantwoordelijk: zij zorgen voor een goede infrastructuur voor cultuuronderwijs, cultuureducatie en -participatie, amateurkunst en laagdrempelig aanbod.

Deze regionale cultuurvisie sluit goed aan bij de prioriteiten van het nieuwe Rijkscultuurbeleid: verbreding van het aanbod en zo veel mogelijk cultuurparticipatie. Uitgangspunt voor dat beleid is dat cultuur verrijkt, ons gevoelsleven verdiept, onze samenleving hechter maakt en bedrijvigheid stimuleert — en natuurlijk waarde in zichzelf heeft.

bronnen

- Arbeidsmarktanalyses Zuid-Kennemerland & IJmond: Trends, ontwikkelingen & voorzetten voor beleid.* Gemeente Haarlem, juni 2017.
- Beknopt overzicht van de openbare vergadering van de IJmondcommissie 21 november 2017*
- Beleidskader Cultuur in Ontwikkeling 2017-2020.* Provincie Noord-Holland, augustus 2016.
- Coalitieakkoord 2018-2022 Heemskerk Lokaal, CDA, VVD en D66: Heemskerk zichtbaar beter.* Gemeente Heemskerk, mei 2018
- Collegeprogramma 2018-2022: Bouwen aan Beverwijk - voor en met inwoners.* Gemeente Beverwijk, 2018.
- Collegeprogramma 2018-2022: Velsen komt naar je toe.* Gemeente Velsen, november 2018
- Cultuur dichtbij, dicht bij cultuur. Advies Cultuurbestel 2021-2024.* Raad voor Cultuur, Den Haag, april 2019.
- Cultuur, het creatieve hart van Heemskerk: Plan van aanpak cultuurbeleid 2015-2018.* Gemeente Heemskerk, 2014.
- Cultuuronderzoek Metropoolregio Amsterdam,* Gemeente Amsterdam, december 2014.
- Cultuurvisie Gemeente Beverwijk 2016-2019,* Gemeente Beverwijk, 2016.
- Impressie bijeenkomst in voorbereiding op de Regionale Cultuurvisie IJmond met inwoners die actief zijn op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed in de regio,* 6 november 2017, Kennemer Theater, Beverwijk.
- Kracht van de IJmond, samen werken aan een sociaal-maatschappelijk krachtige IJmond in 2020.* Rabobank IJmond, Beverwijk, 2018
- Kracht van de IJmond, samen werken aan een economisch krachtige IJmond in 2020.* Rabobank IJmond, Beverwijk, 2018
- Keuze aan de kust: Project Identiteit Kustplaatsen van Noord-Holland.* Provincie Noord-Holland, 2013.
- Kunst- en Cultuuraanbod in de IJmondgemeenten.* Onderzoek Kantar Public, september 2018.
- Made in IJmond 2017. Economisch gebiedsprogramma.* Bureau voor Economische Argumentatie, Amersfoort, juli 2017.
- Mee-doen is de kunst: advies over actieve cultuurparticipatie.* Raad voor Cultuur, Den Haag, 2014.
- Meer dan de delen: Programma Kunst, Cultuur & Erfgoed. Regioprofiel Metropoolregio Amsterdam 2019-2024.* Metropoolregio Amsterdam, november 2018.
- Nota kunst- en cultuurbeleid 2014-2017: Kunst kleurt het leven van de gemeente.* Gemeente Velsen, 2013.
- Opgroeien in de IJmond: Beleidsplan jeugd 2018-2021.* Velsen, 2017.
- Strategische IJmond Agenda.* Beverwijk, Heemskerk en Velsen, december 2015.
- Toolkit leefstijlen en cultuur: praktische kennismaking en toepassing leefstijlen voor culturele instellingen.* Provincie Noord-Holland, december 2014.
- Transformatie-agenda sociaal domein IJmond: samen werken aan een sociale en vitale IJmond.* Beverwijk, Heemskerk en Velsen, november 2016.
- Vertrouwen in de toekomst: Regeerakkoord 2017-2021, VVD, CDA, D66 en ChristenUnie.* Den Haag, oktober 2017.
- Wonen in Zuid-Kennemerland/IJmond. Analyse van het onderzoek 'Wonen in de Metropoolregio Amsterdam',* Rigo Research, Amsterdam, november 2018.